

FYLKESRÅDSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
220/13	Fylkesrådet	29.10.2013

Høring - endret søknad om bygging av Kvitfors kraftverk i Narvik kommune

Sammendrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt på høring endret søknad fra Kvitfors Kraft AS om tillatelse til å bygge Kvitfors kraftverk i Narvik kommune. Endringene innebærer blant annet flytting av kraftstasjon, forslag om minstevannføring og tunnel for deler av vannveien i stedet for nedgravde rør. Søknaden skal behandles etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven og gjelder tillatelse etter vannressursloven § 8. Høringsfrist var satt til 13. september, men Nordland fylkeskommune har fått utsatt frist til 30. oktober.

Den opprinnelige søknaden om bygging av Kvitfors kraftverk var på høring i 2006. Høringssaken ble behandlet i FR-sak 122/06, og fylkesrådet anbefalte at det ikke skulle gis konsesjon for bygging av Kvitfors kraftverk. Hovedbegrunnelsen var at utbyggingen er planlagt i et forholdsvis urørt fjellområde som er mye brukt i friluftssammenheng.

Fylkesrådet fraråder NVE å gi konsesjon til bygging av Kvitfors kraftverk, også til den nye endrede søknaden. Hovedbegrunnelsen er at, selv med justeringer av prosjektet, vil tiltaket fortsatt medføre store negative konsekvenser for reindrift, landskap og friluftsliv i området. Ny kunnskap viser også at tiltaket vil gi store negative konsekvenser for viktig naturmangfold.

Bakgrunn

Kvitforselva ligger ca. 10 km sør for Narvik, jf. figur 1.



Figur 1 Oversiktskart.
 Tiltaksområdet er markert med rød sirkel.

Prosjektet var også på høring i 2006, og med bakgrunn i høringsuttalelsene som kom inn den gang, har tiltakshaver valgt å komme med en planendring for å imøtekomme uttalelsene. I søknaden fra 2006 var det ikke planer om minstevannføring. Nå foreslår tiltakshaver minstevannføring på 284 l/s om sommeren og 28 l/s om vinteren. Tiltakshaver foreslår nå også å legge vannveien i tunnel fra inntak til kote 265 for deretter å legge vannveien i nedgravde rør de siste 265 m frem til planlagt

kraftstasjon, jf. figur 2.



Figur 2 Kart med inntegnet tiltak (kilde: konsesjonssøknad).

I søknaden fra 2006 var planene å føre vannet i rørgater østover langs fjellsiden til planlagt kraftstasjon beliggende i den sørøstre enden av Storvatnet, jf. figur 3. Nå planlegges vannveien å gå direkte nord til Storvatnet hvor kraftstasjonen planlegges bygd. Tiltakshaver begrunner dette med at høringsuttalelser pekte på støy fra kraftstasjon som et problem for nærliggende hytter. Slik kraftstasjonen planlegges i den nye søknaden, vil den ikke påføre støyplager for hytteeiere. Den nye beliggenheten krever imidlertid bygging av adkomstvei fra nordvest på ca. 880 m, jf. figur 2.



Figur 3 Opprinnelig utbyggingsplan fra 2006 (kilde: konsesjonssøknad fra 2006).

Problemstilling

Den endrede søknaden vil i hovedsak medføre positive endringer med tanke på konsekvenser for samfunnsvirkninger, landskap, reindrift.

Positive samfunnsvirkninger

Endringsforslaget medfører en økning i produksjonen av fornybar energi fra 16 til 17,2 GWh. Denne økningen på 1, 2 GWh tilsvarer strømforbruket til ca. 60 husstander.

Landskap

Med en kortere vannvei og største delen av vannveien i tunnel, vil de fysiske sårene i landskapet bli redusert i forhold til opprinnelig søknad. Endringsforslaget innebærer imidlertid også bygging av 880 m ny adkomstvei til kraftstasjon.

Planlagt minstevannføring gjør at Kvitforselva ikke blir tørrlagt slik det opprinnelig var planlagt. Selv med minstevannføring vil likevel Kvitforsen som viktig landskapselement og synsinntrykk bli kraftig redusert store deler av året.

Reindrift

Endringsforslaget vil føre til at en mindre del av Vårbeite 1 (kalvingsland) blir berørt. I tillegg legges størstedelen av vannveien i rør, noe som også reduserer påvirkningen på dette beitearealet.

Ny kunnskap

Siden første søknad i 2006, er det kommet til ny kunnskap om temaene naturmangfold og friluftsliv.

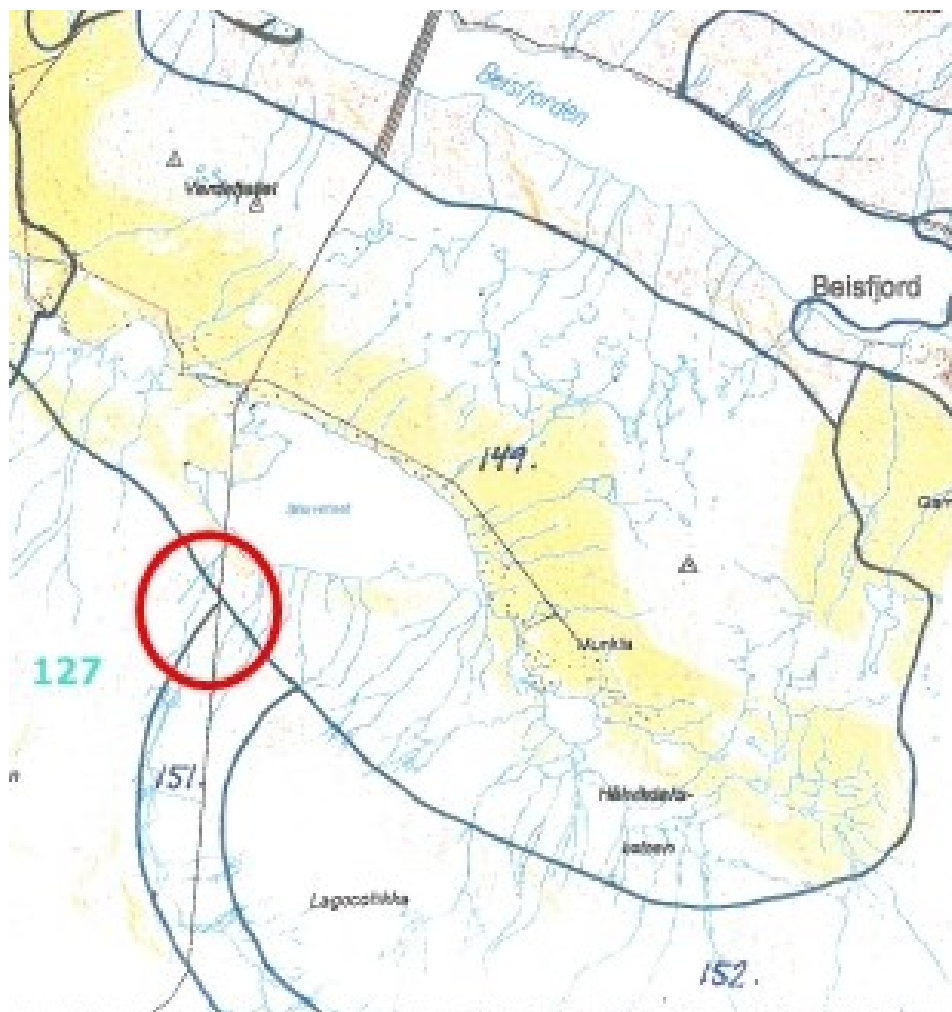
Naturmangfold

Det er registrert naturtyper i tiltaksområdet til det planlagte kraftverket. Den ene naturtypen er en *fossesprøytzone* i nedre del av Kvitforselva. Den rødlistede arten *huldrelov* (nær truet) er registrert i fossesprøytsonen. Naturtypen er vurdert som viktig (verdi B).

Den andre naturtypen er en *rik kilde/kildemyr* som ligger i tilknytning til traseen for den planlagte adkomstvegen inn til kraftstasjonen. Naturtypen er i første rekke sårbar for fysiske inngrep som ødelegger vegetasjonsdekket og/eller endrer vanntilsiget. Den rødlistede arten *gullull* (nær truet) er registrert innenfor avgrenset naturtypelokalitet. Naturtypen er vurdert som viktig (verdi B).

Friluftsliv

Kvitforsen kraftverk berører tre friluftslivsområder kartlagt av Ofoten friluftsråd. Friluftslivsområde *Øvre Håkvikdalen* (merket med nr. 149 i kart jf. figur 3) er vurdert som et svært viktig friluftsområde (verdi A). Friluftslivsområde *Langodalen – Sandviktinden* (merket med nr. 151 i kart jf. figur 3) er vurdert som et viktig friluftsområde (verdi B). Friluftslivsområde *Kongsbakktinden* (merket med nr. 127 i kart jf. figur 3) er et registrert friluftsområde (verdi C).



Figur 4 Utsnitt fra friluftskartlegging i Narvik kommune. Tiltaksområde for Kvitforsen kraftverk markert med rød sirkel.

Andre instansers uttalelse

Narvik kommune

Narvik kommune fremmer med hjemmel i lov av 24.11.00 om vassdrag og grunnvann § 24, jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6, innsigelse til søknad om tillatelse til bygging av Kvitfors kraftverk. Hovedbegrunnelsen for innsigelsen er todelt: Narvik kommune kan ikke se at de endringene som er lagt inn i planene for utbygging av Kvitfors kraftverk i stor nok grad vil veie opp for den reduserte naturopplevelsen Narviks befolkning vil få etter en utbygging. I tillegg vil minstevannføringen som utbyggerne har presentert i søknaden gi et inntrykk av et strykparti (300 l/s) istedenfor den inntrykksterke fossen den er i dag (1000-2000 l/s).

Narvik kommune finner heller ikke at søknad tilfredsstiller krav til kunnskap i naturmangfoldloven. Informasjon vedrørende Kvitforsen i naturbasen baseres på en grovkartlegging av fossen samt muntlige bemerkninger fra fagpersoner. Narvik kommune mener at kartleggingene ikke er tilfredsstillende for å konkludere med at Kvitforsen faller innunder kategorien B, viktig slik naturbasen har gjort det. I en overflatisk prøvetaking gjort i Kvitforsen i 2011 ble det påvist en rødliste art, Huldrelav. De naturgitte forhold for lav og mose i sprøytesonen til Kvitforsen er av en slik karakter at det forventes å finne flere rødlistearter. Narvik kommune vil derfor henvise til §§ 8 og 9 i naturmangfoldloven: kunnskapsgrunnlaget er ikke tilfredsstillende, samt at føre-var-prinsippet bør vektlegges sterkt i denne saken. Vi henstiller derfor søkere om å foreta en bedre kartlegging av fossen, samt en konsekvensvurdering av den omsøkte utbyggingen. (...)

Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen i Nordland fremmer med hjemmel i lov av 24.11.00 om vassdrag og grunnvann § 24, jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-44 til 5-6, innsigelse til søknad om tillatelse til bygging av Kvitfors kraftverk. Hovedbegrunnelsen for innsigelsen er de negative virkningene utbyggingen vil få på en lokalitet av den hensynskrevende naturtypen Fossesprøytsone også kalt «Fosseberg og fosse-eng» som i Norsk rødliste for naturtyper 2011 er kategorisert som nær truet (NT). Lokaliteten har fosseengutforming og har blant annet forekomst av rødlistearten Huldrelav - *Gyalecta friseii* (NT). I tillegg legger vi vekt på utbyggingens negative effekter på landskapsbilde/friluftsliv med hovedfokus på Kvitforsen som landskapselement. (...)

I forbindelse med de nye undersøkelsene er det kartlagt/registrert to lokaliteter med hensynsskrevende naturtyper i tiltaks- og influensområdet til det planlagte kraftverket. Den ene lokaliteten er en fossesprøytsone med vegetasjonstypen fosseeng i nedre del av Kvitfors elva. I Norsk rødliste for naturtyper 2011, har naturtypen fått navnet fosseberg og fosse-eng (kat. NT -nær truet). Den andre lokaliteten er en rik kilde/kildemyr som ligger ovenfor Sørbukta i tilknytning til traseen for den nye vegen inn til kraftstasjonen. I tillegg er naturtypen elveløp rødlistet (kat. NT), begrunnet i nasjonalt sett stort omfang av negative påvirkninger fra blant annet vannkraftutbygging. I følge søknad en vil vegen inn til kraftstasjonen kunne legges på en slik måte at lokaliteten med rik kilde/kildemyr ikke blir påvirket. Fossesprøytsonen vil derimot bli sterkt påvirket selv om det blir pålagt minstevannføring i Kvitforselva. (...)

På landsbasis er det i følge Naturbasen registrert 194 forekomster av naturtypen fossesprøytsone, hvorav 42 er kategorisert som svært viktig (A-verdi) og 779 som viktig (B-verdi). I Nordland er det kjent 41 forekomster av denne naturtypen. Av disse er 6 kategorisert som svært viktig (A-verdi) og 20 som viktig (B-verdi)). De fleste fossesprøytsone er lokalisert i sørfylket (Helgeland). Kun 8 er lokalisert i nordfylket (Salten, Ofoten, Lofoten og Vesterålen). Av disse har fire B-verdi og fire C-verdi, derav to i Narvik kommune med B-verdi. De to forekomstene i Narvik er lokalisert i Kvitforselva og i Vassdals elva (Storforsen).

Reduksjon av vannføringen i Kvitforselva som følge av en eventuell vannkraftutbygging, vil sannsynligvis ødelegge fossesprøytlokaliteten. Vi mener det er viktig å bevare de få lokalitetene som er igjen av denne naturtypen i Nordland, spesielt gjelder dette lokaliteter av A-verdi. I nordfylket som har svært få lokaliteter mener vi det også er viktig å bevare lokaliteter av B-verdi med tanke på god geografisk fordeling. Etter fylkesmannens vurdering betyr dette at Kvitforselva ikke bør bygges ut.

Friluftsliv og landskap

En utbygging etter de nye planene vil medføre behov for bygging av 880 meter ny veg inn til kraftstasjonen. I motsetning til i de gamle planene vil det nå ikke bli bygd veg opp til inntaket for kraftverket og rørgata vil bli lagt i fjell/ gravd ned. I tillegg er det nå planlagt slipp av minstevannføring. Den nye rørgatetraseen vil føre til at bortfallet av INON blir minimalt. Totalt sett vil en utbygging etter de nye planene medføre noe mindre terrenginngrep enn de gamle.

Vi mener likevel at inngrepene særlig i form av redusert vannføring og ny veg vil gi betydelige negative effekter på landskapsbilde/friluftsliv, inklusive Kvitforsen som landskapselement.(...)

Sametinget

(...) Sametinget mener at i konsesjonsbehandling bør NVE se hvilken helhetlig virkning kraftutbygging i et område har til reindrifta. Virkningene av enkeltutbygging kan fremstå som mindre negativ enn hvis man ser konsekvensene av utbygging samlet sett. Skjomen reinbeitedistriktet har allerede i forbindelse med den forrige høringen på Kvitforselva i 2006 poengtert at det er svært mange forslag til kraftutbygging i Håkvikdalen og nærliggende områder, med kort avstand fra hverandre. Dette medfører en belastning på reindriftsnæringen og gjør det vanskelig for distriktet å utøve reindrift på sin tradisjonelle måte. I forbindelse med konsesjonsbehandling av tilleggsutbygging av Håkvik kraftverk har Sametinget bedt Olje og energi departementet (OED) om å bli kontaktet for konsultasjoner.

På bakgrunn av de samlede virkningene av kraftutbygging til reindrifta i Håkvikdalen og nærliggende områder inklusiv Kvitforselva, og med hensyn til naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv fremmer Sametinget innsigelse for at det gis konsesjon for utbygging av Kvitfors kraftverk, jf. og Plan- og bygningsloven § 5-4, 3 ledd, Plan- og bygningsloven § 3-1, bokstav c.

Naturvernforbundet i Narvik

(...) Kvitforsen har en særlig høy landskapsverdi i vår kommune siden den er så preget av mange og store kraftutbygginger. I tillegg er Kvitforselva dominerende i et landskap som er et viktig friluftsområde. De biologiske verdiene knyttet til fossesprøytonene i Kvitforselva mellom utløpet i Storvatnet og kote 500 er mangelfullt undersøkt likevel er den rødlistede huldrelaven funnet der (eneste funn i regionen) og det er sterke indikasjoner på det finnes sjeldne og rødlistede lav- og mosearter. Disse vil bli negativt påvirket eller utryddet ved en utbygging av elva. Det er registrert verdifulle vekstområder for fossesprutlav langs elva, selv om naturmangfoldrapporten bygger på ufullstendige registreringer og ikke har hatt kjennskap til den eksisterende rapporten fra 2009 og 2012. Det foreligger likevel tilstrekkelig dokumentasjon for allerede på dette tidspunkt å gi avslag. Også dette begrunnet ut fra naturmangfoldloven.

Vi vil derfor på det sterkeste oppfordre til avslag på søknaden om konsesjon for utbygging av Kvitforsen. Vi slutter oss til tidligere uttalelser fra grunneierlaget i Håkvikdalen, hytteeierforeningen, turistforeningen og Ofoten friluftsråd som alle er svært negativ til søknaden.

Reindriftsforvaltningen i Nordland

(...) Den planlagte utbyggingen av kraftstasjonen og opptil inntaket i sør vil påvirke vårbeite 1 som er kalvingsland for reinbeitedistriktet. Inntaksområde vil berøre sommerbeite og vinterbeite. Innenfor nedbørsfeltet er det registeret de samme beitenene som ved inntaksområdet. Nord for Skjomtinden og vest for inntaket er det registeret naturlig trekklei for rein, men dette ligger utenfor utbyggingstiltakene av kraftverket.

Reindriftsforvaltningen viser videre til Regional plan for små vannkraftverk som ble vedtatt av Fylkestinget den 20. februar 2012. Her ble det fastsatt kriterier for hvordan areal skulle verdisettes for ulike tema. For reindrift skulle blant annet trekk- og flyttleier, oppsamlingsområder, kalvingsområder, parringsland og minimumsbeiter gis Stor verdi. I planens vurderinger heter det:

«Reindriften er avhengig av store areal for å dekke behovet for ulike sesongbeiter og flyttleier mellom de ulike områdene. I tillegg er forstyrrende aktivitet i kalvingsland en utfordring som må adresseres i etablering av nye tiltak, ved for eksempel å redusere uønsket ferdsel og inngrep i kritiske områder. På bakgrunn av dette er kalvingsland og flyttleier særlig vektlagt i planen.»

Avbøtende tiltak for reindriften er ikke tatt med og beskrevet, og Reindriftsforvaltningen anbefaler hvis tiltaket blir gitt konsesjon må det være krav om dialog med reinbeitedistriktet både gjennom anleggsfasen og i den videre driften av kraftverket. Dette er forhold som tiltakshavere legger opptil under 3.11 i søknaden.

Reindriftsforvaltningen mener konsekvensene og samlede belastning/sumvirkninger for reindrift er mangelfull beskrevet i søknaden, og vurderer tiltaket som å ha middels konsekvens for reindriften i den grad at tiltaket vil berøre særverdiområder for reindriften som kalvingsland og vinterbeite som er minimumsbeite for Skjomen reinbeitedistrikt. Dette beitearealet blir forstyrret i et mindre omfang ved anleggsfasen. Det anbefales at det blir utarbeidet avbøtende tiltak i forhold til reindriftsnæringen ved anleggsfasen hvis reindriften har rein i området i denne perioden. Plassering av anleggsvegen inntil kraftstasjonen som er endret fra forrige søknad bør være avstengt med bom for å hindre allmenn ferdsel som kan gi økende forstyrrelse i beiteområdene for rein.

Vurderinger

Fylkestinget har vedtatt *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*. Hovedmålsettingen for planen er: *Det er et regionalpolitisk mål å bygge ut ny vannkraft der hvor konsekvensene for andre arealbruksverdier er akseptable. Nordland skal arbeide for økt produksjon av vannkraft tilsvarende 1,3 TWh i ny årlig produksjon innen 2025 (overordnet strategi nr. 1).*

Den opprinnelige søknaden om bygging av Kvitfors kraftverk var på høring i 2006. Høringssaken ble behandlet i FR-sak 122/06, og fylkesrådet anbefalte at det ikke skulle gis konsesjon for bygging av Kvitfors kraftverk. Hovedbegrunnelsen var at utbyggingen er planlagt i et forholdsvis urørt fjellområde som er mye brukt i friluftssammenheng.

Fylkesråden er positiv til at den nye reviderte søknaden innebærer at vannveien legges i tunnel. Dette vil redusere de negative konsekvenser for landskapet. Det er også positivt at det er planlagt minstevannføring slik at elva og Kvitforsen ikke blir tørrlagt. Kvitforsen er et viktig landskapselement. Fylkesråden ser at Kvitforsen, på tross av en minstevannføring slik det er planlagt, vil bli kraftig redusert store deler av året. Dette vil være negativt for landskapsopplevelsen.

Fylkesråden ser også at endringsforslaget gir noe mindre negative konsekvenser for reindrift enn den opprinnelige søknaden.

Ny kunnskap om naturmangfold og friluftsliv i området gir tiltaksområdet betydelig større verdi enn antatt ved søknaden i 2006. To viktige naturtyper med rødlistede arter er nå registrert innenfor tiltaksområdet. Den ene naturtypen (*rik kilde/kildemyr*) med tilhørende rødlisteart kan trolig bevares selv med utbygging. Den andre naturtypen (*fossesprøytsone*) med tilhørende rødlisteart vil imidlertid bli sterkt skadelidende av den reduserte vannføringen i Kvitforselva. Friluftslivet i området er vurdert som viktig til svært viktig. Håkvikdalen er allerede sterkt preget av utbygging, og en utbygging av Kvitforsen som fremstår i dag som et viktig landskapselement, vil trolig ha betydelig negativ konsekvens for friluftslivet i området.

Samlet vurdering av ny revidert søknad for Kvitforsen kraftverk

Fylkesråden vurderer at de foreslåtte endringene ved utbygging av Kvitfors kraftverk samlet sett vil medføre noe mindre negative konsekvenser for miljø og samfunn enn den opprinnelige konsesjonssøknaden. Fylkesråden mener likevel at en utbygging av Kvitfors kraftverk vil medføre betydelige negative konsekvenser på landskapet i et område som er allerede sterkt påvirket av

menneskelige inngrep. Fylkesråden ser også at ny kunnskap om naturmangfold og friluftsliv i området tilsier at Kvitfors kraftverk ikke bør få konsesjon. Fylkesråden vurderer at de samlede negative konsekvensene av tiltaket, er større enn de positive samfunnskonsekvensene.

Fylkesråden mener at konklusjonen til fylkesrådets i uttalelsen fra 2006, om at det ikke burde gis konsesjon til Kvitfors kraftverk, nå er styrket. Fylkesråden vil derfor fraråde NVE å gi konsesjon til den reviderte søknaden for bygging av Kvitfors kraftverk.

Konsekvenser

Saken vil ikke medføre noen økonomiske, administrative eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Saken har heller ingen konsekvenser knyttet til gjennomgående fylkeskommunal politikk knyttet til likestilling, universell utforming og folkehelse. Sakens konsekvenser for miljø og samiske forhold er beskrevet tidligere i dette dokument.

Vedtakskompetanse

I henhold til delegasjonsreglementets kapittel 3.21, vedtatt i FT-sak 111/12, er fylkeskommunens myndighet til å avgi uttalelse til søknad om konsesjon og fremme innsigelse til vannkraftverk på inntil 10 MW delegert til fylkesrådet.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkesrådet fraråder NVE å gi konsesjon til bygging av Kvitfors kraftverk.
2. Dersom det blir gitt tillatelse til omsøkt tiltak, ber fylkesrådet om at det påses at konsesjonsvilkårene er i tråd med forvaltningsprinsippene i Naturmangfoldsloven §§ 8-12, og med Vannforskriftens § 12.
NVE bes om at følgende tas inn i konsesjonsvilkårene eller vurderes ved detaljplanlegging:
 - a. Detaljplanleggingen må skje i nær dialog med reindriftsnæringen. Ved utbygging i kalvingsområder for rein, skal det stilles krav om lydisolering av kraftstasjon og regulering av ferdsel i kalvingsperioder.
 - b. Det må slippes tilstrekkelig minstevannføring hele året.
 - c. Høy estetisk kvalitet og landskapsmessig tilpasning skal vektlegges i utformingen av kraftstasjon og tilhørende infrastruktur.
 - d. Tiltakshaver har aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Kulturminner i Nordland varsles umiddelbart.

Bodø den 22.10.2013

Hild-Marit Olsen

fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse

sign

29.10.2013 Fylkesrådet

FRÅD-220/13

Vedtak

Innstillingen vedtatt